

**Дослідження рівнів розвитку
духовного потенціалу майбутніх
докторів філософії
(констатувальний зріз)**

Критеріальна база дослідження

Емоційно-ціннісний критерій

- здатність до емоційно-емпатичного реагування на художні твори;
- розуміння логіки розгортання художнього образу;
- міра розвиненості духовно-почуттєвого переживання в сфері мистецтва

Когнітивно-пізнавальний критерій

- глибина художнього категоріально-понятійного фонду;
- оцінно-критична спроможність художнього смаку та ідеал;
- характер світоглядної настанови в галузі мистецтва.

Діяльнісно-творчий критерій

- прагнення до творчої самореалізації в процесі художньої діяльності;
- здатність до вироблення особистісних ціннісних орієнтирів у вирішенні нестандартних професійних проблем;
- творча активність в соціокультурній сфері.

Результати дослідження рівнів розвитку духовного потенціалу майбутніх докторів філософії (спеціальність 025 «Музичне мистецтво» та 011 «Освітні педагогічні науки» (вересень 2021р. – жовтень 2022р.)

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

- Анкетування;
- Ранжування;
- Рейтинг;
- Тестування;
- Спостереження;
- Бесіда;
- Інтерв'ю;

Збір даних проводився в період з вересня 2021р по жовтень 2022р.

Опитано 86 респондентів

ЗАВДАННЯ КОНСТАТУВАЛЬНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

- 1) Визначити здатність до емоційно-емпатичного реагування на художні твори, розуміння логіки розгортання художнього образу; міру розвиненості духовно-почуттєвого переживання в сфері мистецтва;
- 2) Дослідити глибину художнього категоріально-понятійного фонду, оцінно-критичну спроможність художнього смаку та ідеалів, характер світоглядної настанови в галузі мистецтва;
- 3) Охарактеризувати прагнення до творчої самореалізації в процесі художньої діяльності, здатність до вироблення особистісних ціннісних орієнтирів у вирішенні нестандартних професійних проблем, творча активність в соціокультурній сфері

Діагностика духовного потенціалу здобувачів III освітньо-наукового рівня (вересень 2021р. – жовтень 2022р.)

Критеріальний апарат дослідження:

1. Емоційно-ціннісне ставлення до наукового дослідження з проблем музичного мистецтва та музичної освіти;
2. Світоглядні настанови в галузі музичного мистецтва та музичної освіти;
3. Творча самореалізація в процесі науково-пошукової діяльності.

Рівні духовного потенціалу здобувачів III освітньо-наукового рівня (вересень 2021р. – жовтень 2022р.)

Низький рівень: низький рівень розвитку емоційно- почуттєвої сфери; обмеженість категоріально-понятійного фонду; неусвідомленість категорій естетики; слабка аргументованість суджень в процесі аналізу музичних творів; відсутність прагнення до творчої самореалізації в освітній та професійній діяльності.

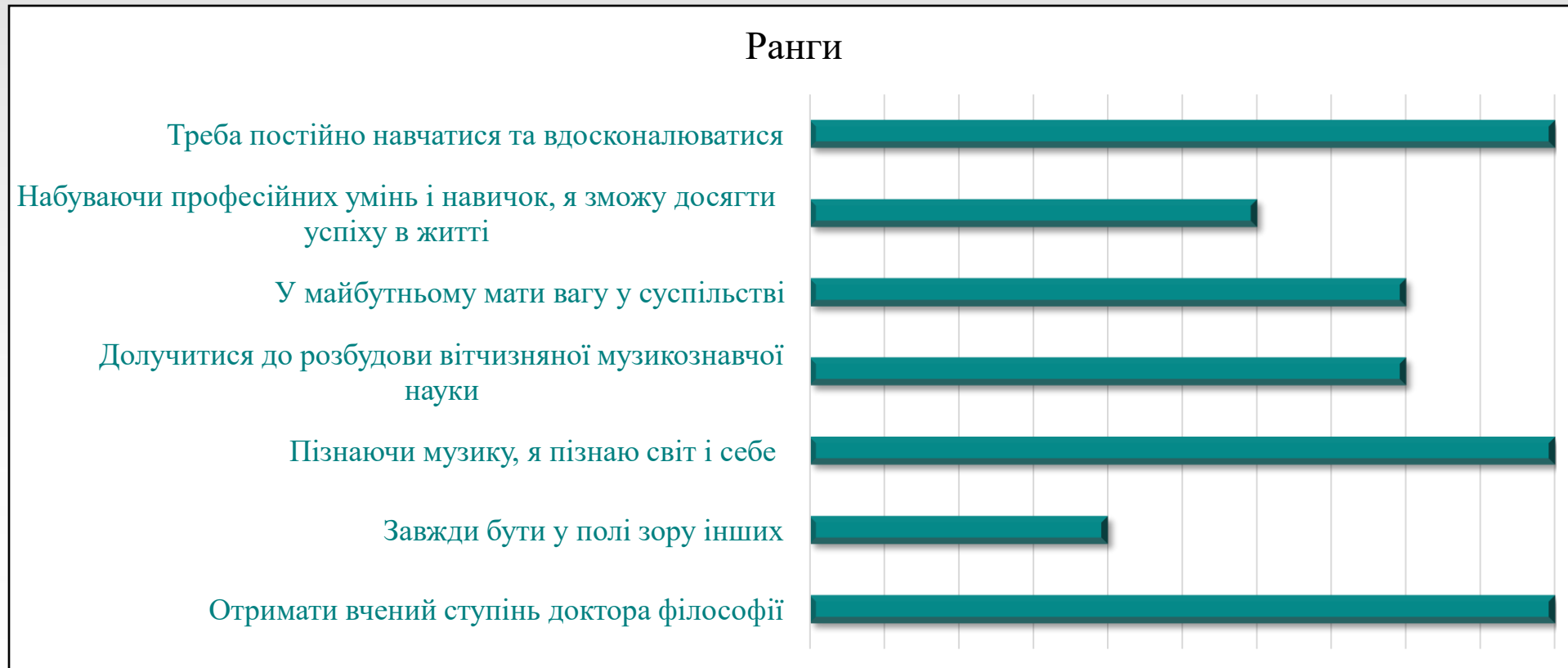
Середній рівень: сприймання музики як духовної цінності через адекватне емоційно-емпатичне реагування; прояв здатності до духовно-почуттєвого переживання як здатності до децентрації та діалогу з іншим; проникнення в духовну сутність музичного образу через порівняння, співставлення, аналогії з іншими вилами мистецтва, недостатня розвиненість категоріально-понятійного фонду; нормальний тип морально-естетичного оцінювання творів; зацікавленість у професійній діяльності; недостатнє прагнення до активного самоствердження, до творчої самореалізації в освітній та професійній діяльності.

Високий рівень; здатність до глибокого духовно-почуттєвого переживання творів мистецтва; інтенціональність сприймання музичного образу; адекватність емоційно-емпатичного реагування на твори різних жанрів та стилів; обумовленість активності категоріально-понятійного фонду ціннісно-смісловим типом оцінювання музичних творів; усвідомленість категорій естетики; аргументованість оцінних суджень в процесі аналізу музичних творів; прагнення до активного самоствердження, до творчої самореалізації; цілісність, універсальність ціннісних характеристик у ставленні до світу; високий ступінь співпричетності до всього, що характеризує духовну цінність музичного образу (співпереживання, співчуття, співстраждання).

Діагностика духовного потенціалу здобувачів III освітньо-наукового рівня (вересень 2021р. – жовтень 2022р.)

РАНЖУВАННЯ

Діагностика духовного потенціалу здобувачів III освітньо-наукового рівня (вересень 2021р. – жовтень 2022р.)

РАНЖУВАННЯ

Змістове поле **Анкети 1** формують тестові завдання – змістові аспекти (мотиви), якими пошукувачі можуть керуватися (керуються) у навчанні та науковій діяльності.

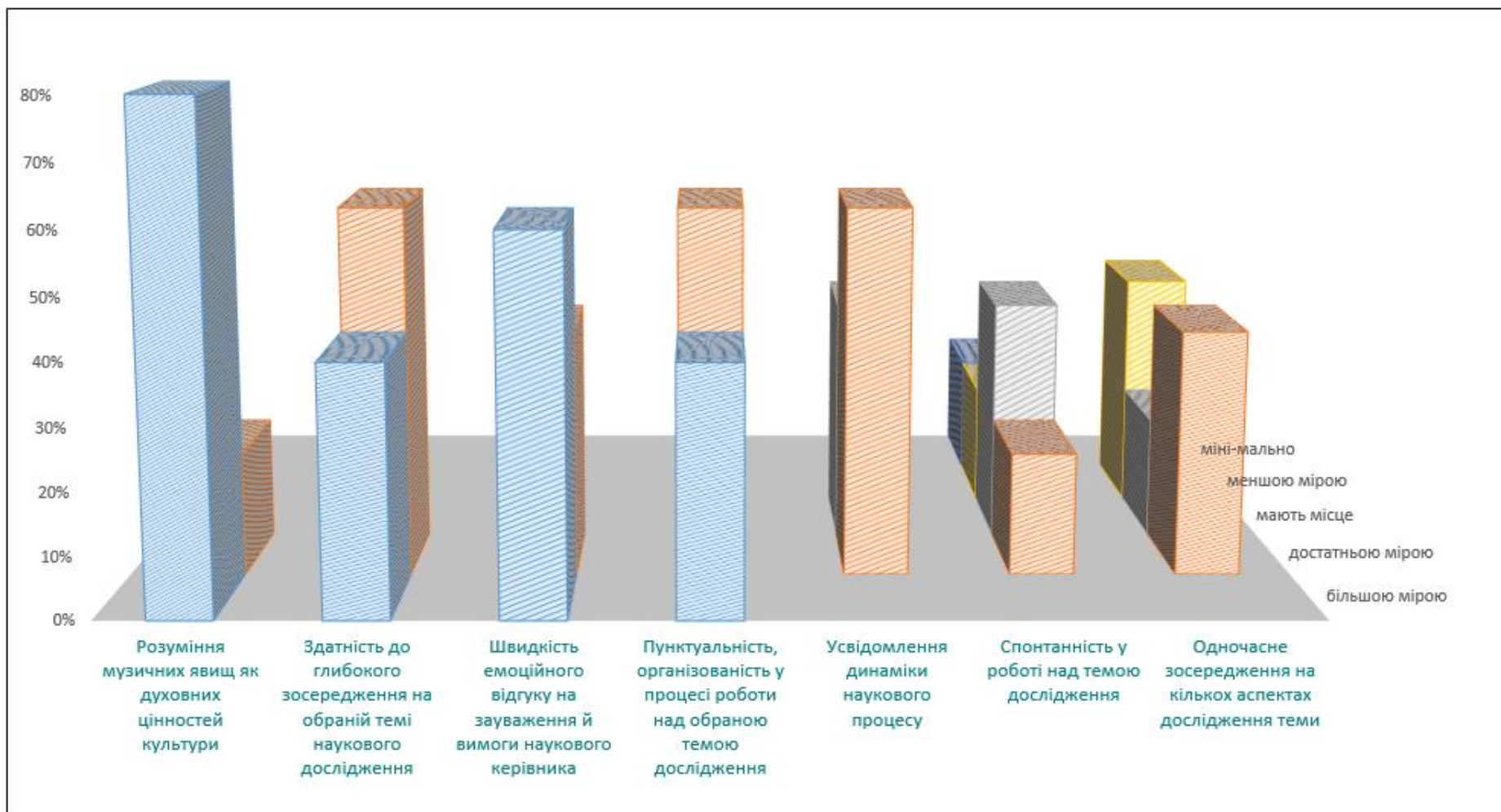
Як бачимо, третя і сьома позиції, які стосуються духовності особистості, отримують найбільшого схвалення: 100%. Перша позиція також максимально підтримується, вона, так би мовити, нейтральна за відношенням до будь-якого показника і стосується констатації факту: отримати вчений ступінь доктора філософії. Деяко суперечливими є відповіді на четверте і п'яте запитання: у першому випадку (четверте запитання) констатується бажання долучитися до розбудови вітчизняної музикознавчої науки, що є позитивним, тоді як підтримка позиції у майбутньому мати вагу у суспільстві певною мірою позначена егоїстичними аспектами.

Діагностика духовного потенціалу здобувачів III освітньо-наукового рівня (вересень 2021р. – жовтень 2022р.)

РЕЗУЛЬТАТИ САМООЦІНКИ (I)

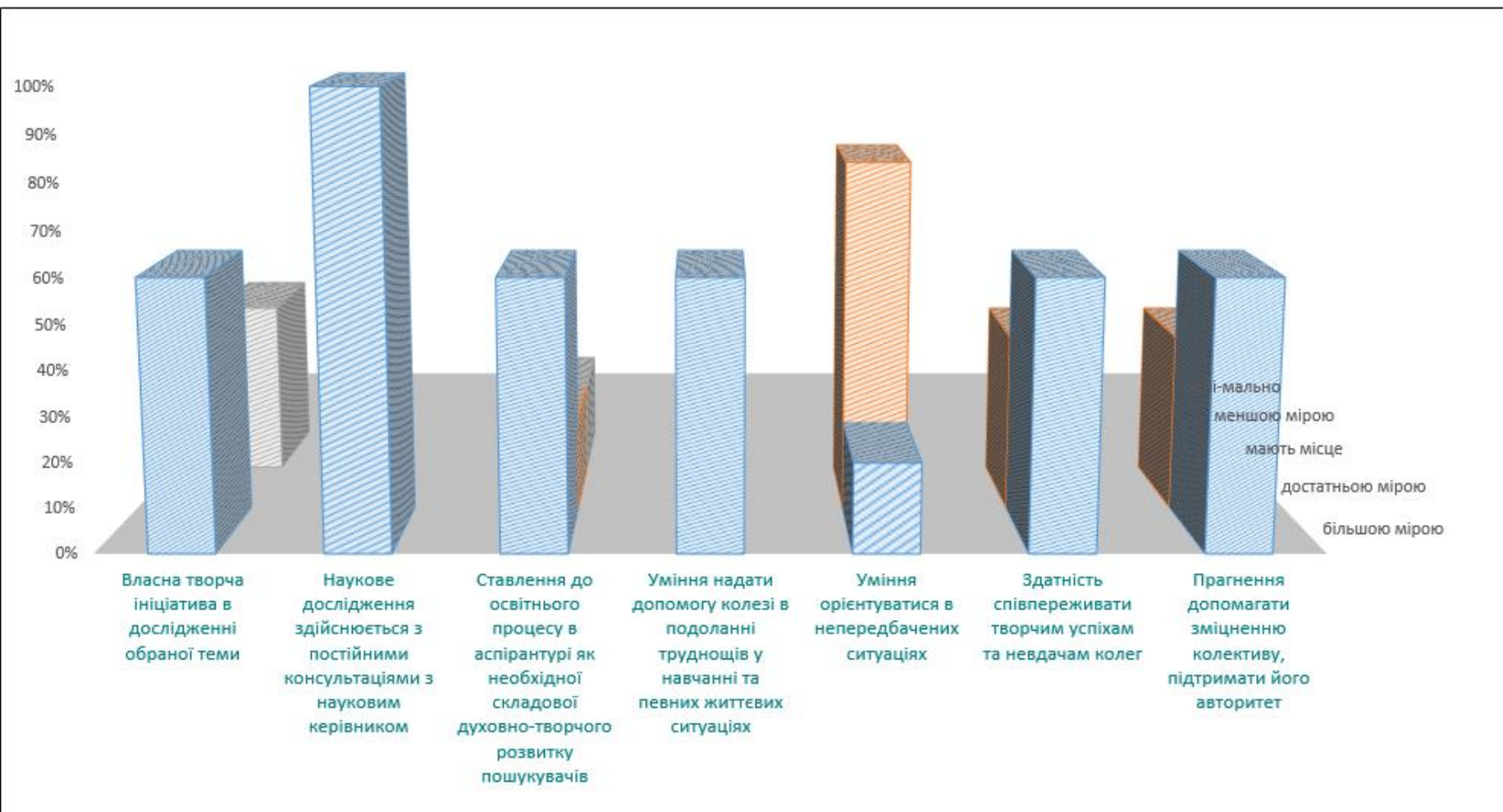
■ більшою мірою
 ■ достатньою мірою
 ■ мають місце
 ■ меншою мірою
 ■ міні-мально

Діагностика духовного потенціалу здобувачів III освітньо-наукового рівня (вересень 2021р. – жовтень 2022р.)

РЕЗУЛЬТАТИ САМООЦІНКИ (II)

■ більшою мірою
 ■ достатньою мірою
 ■ мають місце
 ■ меншою мірою
 ■ міні-мально

Діагностика духовного потенціалу здобувачів III освітньо-наукового рівня (вересень 2021р. – жовтень 2022р.)

Список якостей	Якості проявляються			
	більшою мірою	достатньою мірою	мають місце	меншою мірою
Розуміння музичних явищ як духовних цінностей культури	44,5%	45,6%	5,6%	4,3%
Здатність до глибокого зосередження на обраній темі наукового дослідження	44,4%	46%	5,0%	4,6%
Швидкість емоційного відгуку на зауваження й вимоги наукового керівника	45,4%	39,3%	9,3%	6,0%
Пунктуальність, організованість у процесі роботи над обраною темою дослідження	5,2%	35,2%	50,3%	10%
Усвідомлення динаміки наукового процесу	35,9%	50,8%	10%	
Спонтанність у роботі над темою дослідження	24,5%	0,5%	12,2%	20,8%

Діагностика духовного потенціалу здобувачів III освітньо-наукового рівня (вересень 2021р. – жовтень 2022р.)

Список якостей	Якості проявляються			
	більшою мірою	достатньою мірою	мають місце	меншою мірою
Одночасне зосередження на кількох аспектах дослідження теми	50,2%	20,9%	14%	7%
Власна творча ініціатива в дослідженні обраної теми	60%	35,8%	0,2%	
Наукове дослідження здійснюється з постійними консультаціями з науковим керівником	100%			
Ставлення до освітнього процесу в аспірантурі як необхідної складової духовно-творчого розвитку пошукувачів	62,2%	18,1%	16,7%	
Уміння надати допомогу колезі в подоланні труднощів у навчанні та певних життєвих ситуаціях	75,8%	9,4%	10,3%	
Уміння орієнтуватися в непередбачених ситуаціях	20,2%	70,3%	10%	5%

Діагностика духовного потенціалу здобувачів III освітньо-наукового рівня (вересень 2021р. – жовтень 2022р.)

Список якостей	Якості проявляються			
	більшою мірою	достатньою мірою	мають місце	меншою мірою
Здатність співпереживати творчим успіхам та невдачам колег	68%	32%		
Прагнення допомагати зміцненню колективу, підтримати його авторитет	71,2%	2,5%	0,4%	

Таблиця 2 у процентному відношенні показує результати самооцінки щодо сформованості духовних, етичних та фахових якостей пошукувачів. Привертає увагу дев'ята позиція, в якій констатується факт (100%) постійних консультацій з науковим керівником у дисертаційному дослідженні. Певною мірою бентежить друга позиція, яка свідчить про складність для пошукувачів глибоко зосереджуватися на обраній темі наукового дослідження.

Результати анкетування (емоційно-ціннісний критерій)

№	Запитання/відповідь		
1.	Аксіологія – вчення про цінності: яку роль ця позиція має відігравати в діяльності сучасного науковця ?		
	Так	Ні	Не знаю
	63,2%	36,8%	-
2.	Назвіть 3–6 смислових аспектів, на основі яких, на вашу думку, треба визначати духовність у музиці.		
	закладений автором ідейно-образний зміст твору, інтерпретація твору виконавцем, вплив музики на виконавця та аудиторію, програмність твору, характер (піднесений, урочистий, трагічний і т.д.), особистість, цінності, мистецтво, музична освіта, духовний розвиток, глибокий зміст художніх і музичних образів та їхня висока естетичність, моральний зміст, естетичний образ, високохудожнє досконале відтворення композицій, створення ідеальних, мистецьких, глибоких вражень		

Результати анкетування (емоційно-ціннісний критерій)

№	Запитання/відповідь		
3.	Під час навчання в аспірантурі вам доводилося робити аксіологічний аналіз культурно-художніх явищ?		
	Так	Ні	Не знаю
	99,8%	0.2%	-
4.	Під час навчання в аспірантурі ви набули певного аксіологічного (ціннісно-смиислового) досвіду?		
	Так	Ні	Не знаю
	81,1%	18,9%	-
5.	Вкажіть, який з двох принципів аналізу більшою мірою дає можливість визначити духовні аспекти музичних творів.		
	герменевтичний	технологічний	
	95,6%	4,4%	

Результати анкетування (когнітивно-пізнавальний критерій)

№	Запитання/відповідь		
1.	Зазвичай духовна культура (духовне виробництво) позиціонується як один зі складників діяльності людини: матеріальної, духовної, соціальної. Водночас духовність насамперед розуміється як устремління людини до ідеалу, вищих цінностей, істини, добра, краси. У чому ви бачите певну неоднозначність окресленої ситуації та як бути у подібних випадках (у тих випадках, коли йдеться про духовну культуру та про духовність)?		
	Треба розрізняти не лише поняття «духовна культура» і «духовність», але й передбачати, що поняття «духовність» неоднозначне за змістом	Треба розрізняти поняття «духовна культура» і «духовність» та відповідним чином застосовувати їх в аналізі культурно-художніх явищ	Немає ніякої суперечності
2.	Чи вважаєте, що програми навчальних дисциплін з музичного мистецтва, які опановують здобувачі, мають враховувати аксіологічні (ціннісно-сміслові) аспекти?		
	Так	Ні	Не знаю
	78,2%	21,8%	-

Результати анкетування (когнітивно-пізнавальний критерій)

№	Запитання/відповідь				
4.	Із указаних композиторів визначте (напишіть) три імені, для яких музика (творчість) була вираженням вищого сенсу буття (на протипагу позиції, коли творчість здебільшого є рефлексією на історичні події, життя суспільства та самого митця): Ж. Бізе, М. Лисенко, Й. С. Бах, Р. Штраус, Л. ван Бетговен, О. Мессіан, Б. Лятошинський, А. Шенберг, М. Равель, Г. Малер, В. Сильвестров, Е. Гріг, П. Гіндеміт, Ф. Шопен.				
	Й. С. Бах	Л. ван Бетговен	Ф. Шопен	Р. Штраус, М. Лисенко, В. Сильвестров	О. Мессіан, Г. Малер
	4	3	2	2	1
5.	Назвіть 3 слова чи поняття аксіологічного та духовного змісту, які зустрічаються у вашому науковому дослідженні				
	ціннісні орієнтації, ціннісно-смилова сфера, ціннісно-мотиваційний компонент	образ, історія, українська музика; історично інформоване виконавство, старовинна музика, вокальна музика		високохудожні образи, естетичні виконавські ідеали, сакральні сенси	

Результати анкетування (творчо-діяльнісний критерій)

№	Запитання/відповідь
1.	1 теза (<i>«Людина повинна прагнути до ідеалу, щоб / що зумовлено»</i>)
	«розвиток і вдосконалення», «самовдосконалення», «бажання ставати кращою (людини)»; «створення навколо себе світу, в якому комфортно жити»; «бажання бути ідеальною (людиною)» тощо
2.	2 теза (<i>«У навчанні в аспірантурі я хотів (ла) би виправдати сподівання тих, ...»</i>)
	«хто мене навчає», «хто у мене вірить та підтримує», «хто мені допомагає у навчанні», «хто довірив мені можливість важливого рушійного механізму науково-мистецького прогресу задля розвитку і процвітання нашої країни». Водночас була й висловлена думка: «якщо я буду сподіватися виправдати надії когось, то це може породити в мене страх не виправдати чийсь надії, це паралізує людину».
	узагальнюючи відповіді, можна вважати, що аспіранти розуміють свою відповідальність у навчанні і дисертаційному дослідженні перед наставниками та освітнім вузом, в якому вони здобувають вчений ступінь

Результати анкетування (творчо-діяльнісний критерій)

№	Запитання/відповідь
3.	<i>3-я теза («У дослідженні теми своєї дисертації я досягнув (ла) певних результатів завдяки»)</i>
	пошукувачі визначали дві обставини. Перша зумовлена допомогою наставників (прикладом є такі тези: «праці та допомозі наставника», «учителів, не байдужих до мене», «науковому керівнику»). Узагальнено кількість таких відповідей наближається до 40%. Зміст другої обставини визначають зусилля самих пошукувачів («постійним пошукам, зацікавленості та інтересу до праці, комунікації з людьми», «тому, що цією темою я цікавилася ще з навчання в коледжі та робила нотатки для подальшого написання роботи», «завдяки глибокому зануренні в проблематику теми»). Узагальнено кількість таких відповідей наближається до 60%.
	відповіді свідчать про перевагу в аспірантів власної ініціативи над делегуванням її науковому керівнику

Результати анкетування (творчо-діяльнісний критерій)

№	Запитання/відповідь
4.	4-а теза (<i>«Я замислююся над проблемами культури, оскільки»</i>)
	<p>«при низькій культурі людина все навколо руйнує, а високоосвічені й духовні люди є носіями добра і любові»; «час безперервно змінюється, змінюються обставини, в яких ми живемо»; «на сьогодні, якщо звернутися до культурної спадщини України, ми побачимо, що не приділяли великої уваги цій ділянці за останні десятиріччя...»; «культура є основою формування особистості та основа для мирного неба»; «мене ці питання цікавлять і турбують»; «я – митець»</p>
	<p>запропоновані сентенції (завершення думки) більшою мірою свідчать про розуміння пошукувачами особливостей розвитку сучасної культури та відповідальності людини за її розвиток</p>

Результати анкетування (творчо-діяльнісний критерій)

№	Запитання/відповідь
5.	5 теза («Обов'язковим у діяльності людини є / має бути»)
	«професіоналізм», «компетентність», «високі моральні якості», «порядність та інші важливі моральні якості», «навчання, діяльність та праця»; «духовність», «мораль»
	аспекти моральності і духовності переважають і узагальнено можуть бути визначені в межах 70%

Результати анкетування (творчо-діяльнісний критерій)

№	Запитання/відповідь
6.	6 теза (<i>«Як особистість я намагаюся формувати в собі»</i>)
	«професійну рефлексію, емпатію»; «більшу витримку, впевненість»; «впевненість, цілеспрямованість»; «вміння дивитись об'єктивно на ситуації, вміння піклуватися, вміння думати та вільно мислити»; «моральність, професіоналізм, пунктуальність»; «інтелектуальну, духовну гармонію та рівновагу»
	позитивні аспекти відповідей можна визначити в межах 100%

Результати анкетування (творчо-діяльнісний критерій)

№	Запитання/відповідь
7.	7 теза («У житті я прагну до»)
	«розбудови і розквіту української національної культури»; «успіх і щастя – це дві основи людського існування, дві мети, до яких всі прагнуть»; «досягнення всіх цілей, які ставлю перед собою»; «досягнення мети»; «до гармонії та підвищення своїх знать, умінь і навичок»; «досягти певних еталонів»
	показовими є відповіді, які стосуються загальних, а не особистих позицій (перша й остання позиції). У цьому випадку позитивні аспекти відповідей також можна визначити в межах 100%

Результати анкетування (творчо-діяльнісний критерій)

№	Запитання/відповідь
8.	8 теза (<i>«Пріоритетними цінностями в суспільстві для мене є»</i>)
	«духовність», «професійність», «чесність», «мужність», «сім'я і мир», «справедливість, добро, істина», «культура», «виховання та освіта»
	позитивні аспекти відповідей можна визначити в межах 100%

Результати анкетування (творчо-діяльнісний критерій)

№	Запитання/відповідь
9.	9 теза («Мене приваблює в іншій людині»)
	«компетентність і надійність», «розум, інтелігентність», «позитивне ставлення», «легкість спілкування», «вихованість», «особистість», «зовнішність», «інтелігентність», «щирість», «гумор», «самобутність»
	позитивні аспекти відповідей можна визначити в межах 100%

Результати анкетування (творчо-діяльнісний критерій)

№	Запитання/відповідь
10.	10 теза («Попадаючи до неадекватної ситуації, я»)
	«шукаю вірне рішення проблеми»; «шукаю успішне вирішення проблеми»; «намагаюся скоріше з неї вийти»; «намагаюся якнайшвидше з неї вийти»; «дію залежно від ситуації»; «мобілізую свої кращі якості і сили»
	позитивні аспекти відповідей можна визначити в межах 100%

Результати анкетування (творчо-діяльнісний критерій)

№	Запитання/відповідь
11.	11 теза (<i>«Я жалкую про прийняте рішення, яке»</i>)
	<i>«було помилковим»; «залежно від рішення»; «залежно від самого рішення»; «я не жалкую, а сприймаю це як досвід»; «але воно надає мені досвіду, спонукає до кращих дій (взагалі намагаюсь не жалкувати)»; «я не жалкую про жодне прийняте рішення, бо кожне з них – це урок»; «намагаюся не жалкувати»</i>
	Переважна більшість відповідей позначена активною позицією і скерована до активних дій, на противагу жалкуванню з приводу допущених помилок. Відтак позитивні аспекти відповідей можна визначити в межах 90%

Результати анкетування (творчо-діяльнісний критерій)

№	Запитання/відповідь
12.	12 теза («Для мене важливі ті події, які»)
	«були вирішальними в моїй долі та долі моїх близьких»; «були важливими в моєму житті»; «зараз відбуваються в Україні»; «мають для мене особливе значення, а пов'язані з ними моменти запам'ятовуються на все життя»; «чомусь навчають і дають винести якісь урок»; «які торкаються безпосередньо мене, або якими я цікавлюся»; «лишають за собою щось важливе та корисне для мене»
	можна констатувати подібну ситуацію до відповідей на запитання попередніх тез

Результати анкетування

